ii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

iv) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

v) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vi) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

viii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

x) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

xii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

પ્રશ્ન 6 ઋતુઓ કેવી રીતે બદલાય છે?

ઉત્તર પૃથ્વીની ધરી પર સૂર્યનું અંતર બદલાતું નથી. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૨૩½° ના ખૂણે નમેલી છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

પ્રશ્ન 7 ઉત્તરાયણ અને દક્ષિણાયન એટલે શું?

ઉત્તર પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

i) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તરાયણ શરૂ થાય છે.

ii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iv) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

v) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

vi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

viii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

x) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

પ્રશ્ન 8 ઋતુઓ કેવી રીતે બદલાય છે?

ઉત્તર પૃથ્વીની ધરી પર સૂર્યનું અંતર બદલાતું નથી. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

પ્રશ્ન 9 ઉત્તરાયણ અને દક્ષિણાયન એટલે શું?

ઉત્તર પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

i) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તરાયણ શરૂ થાય છે.

ii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iv) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

v) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

vi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

viii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

x) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

પ્રશ્ન 10 ઋતુઓ કેવી રીતે બદલાય છે?

ઉત્તર પૃથ્વીની ધરી પર સૂર્યનું અંતર બદલાતું નથી. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

પ્રશ્ન 11 ઉત્તરાયણ અને દક્ષિણાયન એટલે શું?

ઉત્તર પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

i) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તરાયણ શરૂ થાય છે.

ii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iv) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

v) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

vi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

viii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

x) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

પ્રશ્ન 12 ઋતુઓ કેવી રીતે બદલાય છે?

ઉત્તર પૃથ્વીની ધરી પર સૂર્યનું અંતર બદલાતું નથી. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

પ્રશ્ન 13 ઉત્તરાયણ અને દક્ષિણાયન એટલે શું?

ઉત્તર પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

i) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તરાયણ શરૂ થાય છે.

ii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iv) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

v) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

vi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

viii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

x) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

પ્રશ્ન 14 ઋતુઓ કેવી રીતે બદલાય છે?

ઉત્તર પૃથ્વીની ધરી પર સૂર્યનું અંતર બદલાતું નથી. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

પ્રશ્ન 15 ઉત્તરાયણ અને દક્ષિણાયન એટલે શું?

ઉત્તર પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

i) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તરાયણ શરૂ થાય છે.

ii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iv) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

v) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

vi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

viii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

x) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

પ્રશ્ન 16 ઋતુઓ કેવી રીતે બદલાય છે?

ઉત્તર પૃથ્વીની ધરી પર સૂર્યનું અંતર બદલાતું નથી. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

પ્રશ્ન 17 ઉત્તરાયણ અને દક્ષિણાયન એટલે શું?

ઉત્તર પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

i) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તરાયણ શરૂ થાય છે.

ii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iv) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

v) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

vi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

viii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

x) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

પ્રશ્ન 18 ઋતુઓ કેવી રીતે બદલાય છે?

ઉત્તર પૃથ્વીની ધરી પર સૂર્યનું અંતર બદલાતું નથી. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

પ્રશ્ન 19 ઉત્તરાયણ અને દક્ષિણાયન એટલે શું?

ઉત્તર પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

i) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તરાયણ શરૂ થાય છે.

ii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iv) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

v) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

vi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

viii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

x) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

પ્રશ્ન 20 ઋતુઓ કેવી રીતે બદલાય છે?

ઉત્તર પૃથ્વીની ધરી પર સૂર્યનું અંતર બદલાતું નથી. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

પ્રશ્ન 21 ઉત્તરાયણ અને દક્ષિણાયન એટલે શું?

ઉત્તર પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

i) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તરાયણ શરૂ થાય છે.

ii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iv) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

v) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

vi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

viii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

x) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

પ્રશ્ન 22 ઋતુઓ કેવી રીતે બદલાય છે?

ઉત્તર પૃથ્વીની ધરી પર સૂર્યનું અંતર બદલાતું નથી. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

પ્રશ્ન 23 ઉત્તરાયણ અને દક્ષિણાયન એટલે શું?

ઉત્તર પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

i) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તરાયણ શરૂ થાય છે.

ii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iv) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

v) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

vi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

viii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

x) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

પ્રશ્ન 24 ઋતુઓ કેવી રીતે બદલાય છે?

ઉત્તર પૃથ્વીની ધરી પર સૂર્યનું અંતર બદલાતું નથી. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

પ્રશ્ન 25 ઉત્તરાયણ અને દક્ષિણાયન એટલે શું?

ઉત્તર પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ૧ વર્ષમાં ૧ ફેરો પૂરો કરે છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યની સામે આવે ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી ફરતી જ્યારે સૂર્યથી દૂર જાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં શિયાળો અને દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં ઉનાળો હોય છે.

i) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તરાયણ શરૂ થાય છે.

ii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે.

iii) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર વધતું જાય છે.

iv) ઉત્તરાયણ બાજુથી દક્ષિણ તરફ જતાં સૂર્યનું અંતર ઘટતું જાય છે.

v) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દિવસ અને રાત્રિ સમાન હોય છે.

vi) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

vii) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

viii) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

ix) સૂર્ય મકરવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે ઉત્તર ગોલાર્ધમાં રાત્રિ મોટી હોય છે.

x) સૂર્ય કર્કવૃત્ત પરથી પસાર થાય ત્યારે દક્ષિણ ગોલાર્ધમાં દિવસ મોટો હોય છે.

xi) સ

41) সাংগঠনের সাংবিধানিক উৎস কী কী?

উ) i) সাংগঠনের সাংবিধানিক উৎস সংবিধানের প্রস্তাবনার সার্বভৌম সমাজতন্ত্রী ধর্মনিরপেক্ষতায় বিশ্বাসী।

ii) সাংগঠনের সাংবিধানিক উৎস কর্মীদিগের নীতিতে আস্থাশীল।

42) সাংগঠনের সাংবিধানিক উৎসের দুটি সীমাবদ্ধতা

উ) i) সাংগঠনের সাংবিধানিক উৎস নির্দিষ্টতার অভাব রয়েছে। এই কারণেই তা প্রশাসনকে বিশেষ সাহায্য করে না।

ii) সাংবিধানিক উৎসের নীতিগুলি সম্পূর্ণ অনুসরণ করা হয় না। এবং অনেকে ক্ষেত্রেই তারা পরস্পর বিরোধী।

43) প্রোলেতারিয়েত শ্রেণিহীন সমাজের দুটি বৈশিষ্ট্য

উ) i) বিভিন্নতা বা বিভেদহীন শ্রেণিহীন সমাজের সর্বত্র বিশিষ্ট

ii) আন্তর্জাতিকতা, নিয়ম নিষ্ঠা, শ্রেণিহীন সমাজই অন্যতম।

44) ভারতের সরকারি উদ্যোগের বিভিন্ন রূপ / কারণ কী কী?

উ)

45) জন প্রশাসনের সংজ্ঞা দাও? (নিজে)

উ) লাইডেনের মতে জনপ্রশাসন হল সরকারি কাঠামোর এমন একটি সহযোগিতামূলক প্রয়াস, যা সরকারের ৩ টি বিভাগের মাধ্যমে আইন সম্পাদনের উপর গুরুত্ব আরোপ করলেও সমাজের সেবামূলক কার্য লিপ্ত বিভিন্ন সেবাকারী গোষ্ঠী ও ব্যক্তির সঙ্গে লিপ্তকে ঘনিষ্ঠ ভাবে যুক্ত রাখল। তিনি প্রশাসনকে রাজনীতির প্রক্রিয়ায় একটি অংশ বলে উল্লেখ করেন।

46) টেলরের বৈজ্ঞানিক পরিচালন তত্ত্বের সীমাবদ্ধতা

উ) i) টেলরের বৈজ্ঞানিক পরিচালনতত্ত্ব একটি তুলনামূলক তত্ত্ব নয়। তিনি কেবল ছোট ছোট কারখানার উপর বেশি গুরুত্ব দিয়েছেন সামগ্রিক প্রশাসনিক দিকে তার আলোচনায় স্থান পায় নি।

ii) শ্রমিক ও মালিক উভয় পক্ষের কাছে টেলরের সমর্থন পায়নি। টেলরের বৈজ্ঞানিক পরিচালন মালিক পক্ষের ইচ্ছানুযায়ী চলার পথে বাধা হয়ে দাঁড়িয়েছিল।

Scanned with CamScanner

47) টেলরের বৈজ্ঞানিক পরিচালনা তত্ত্বের ২টি বৈশিষ্ট্য

উ) (i) টেলর গতি ও সময়ের অপরিহার্যতার কথা বলে গেছেন। ফলে শ্রমিকরা তিনি তীব্র অপছন্দ করতেন।

(ii) টেলরের বৈজ্ঞানিক পরিচালনা ব্যবস্থায় তিনি কারখানাব্যবস্থায় প্রত্যক্ষ করতেন। কাজের পরিমাণ দিয়ে শ্রমিকের মজুরি স্থির হবে, সময় দিয়ে নয়।

48) অর্থমন্ত্রকের অধিনে কয়টি বিভাগ ও কী কী?

উ) অর্থমন্ত্রকের অধিনে ৪টি বিভাগ। যথা — (1) আর্থনীতিক বিষয়াবলী। (2) ব্যয়বিভাগ (3) রাজস্ব সংগ্রহ বিভাগ। (4) ব্যাঙ্কিং বিভাগ।

49) অর্থ মন্ত্রকের কাজ লেখ?

উ) i) অর্থ মন্ত্রকের প্রধান কাজ হল গোলাপ ও রাষ্ট্রায়ত্ত ব্যাঙ্ক গুলির কার্যাবলী তদারকি করা।

ii) বাজেট প্রস্তুত করা ও তা পার্লামেন্টে পেশ করা।

50) রাজস্ব সংগ্রহ বিভাগের কয়টি বিভাগ ও কী কী?

উ) রাজস্ব সংগ্রহ বিভাগের ২টি বিভাগ আছে যথা —

(i) সেন্ট্রাল বোর্ড অফ ডিরেক্ট ট্যাক্স। (CBDT)

(ii) সেন্ট্রাল বোর্ড অফ ইকনমিক অ্যান্ড অ্যাডমিনিস্ট্রেশন (C.BIEC)

51) ক্যাবিনেট সচিব কীভাবে নিযুক্ত হয়?

উ) ~~(i) ক্যাবি~~ ক্যাবিনেট সচিবালয়ের সর্বোচ্চ স্থানে রয়েছে ক্যাবিনেট সচিব। তার অধিনস্থ হল নিরাপত্তা, সমন্বয় ও গবেষণা ও বিশ্লেষণ শাখার সচিবত্রয়। ১৯৮৮ সালে এর সঙ্গে যুক্ত হয় প্রশাসনিক সংস্কার এবং বিভিন্ন বিভাগের বিকাশ জনসাধারণের অভিযোগ গ্রহণের জন্য। ডিরেক্টরেট অব পাবলিক ডিলিগেশন।

52) ক্যাবিনেট সচিবের ২টি কাজ লেখ?

উ) (i) ক্যাবিনেটের গোপনীয়তা ক্যাবিনেট সচিবের অন্যতম কাজ।

(ii) প্রধানমন্ত্রী ও মন্ত্রীসভার মধ্যে যোগসূত্র হিসাবে কাজ করা ক্যাবিনেট সচিবের আর একটি কাজ।

Scanned with CamScanner

(৫৩) ব্যাপক অর্থে জন প্রশাসন বলতে কী বোঝায়?

উ) ব্যাপক অর্থে জন প্রশাসন বলতে সেই কাজকে বোঝায় যা সরকারের সব ধরনের কাজকর্ম অর্থাৎ কাজকর্মের সমস্যাগুলির নিষ্পত্তি পদ্ধতির বিষয়ে আলোচনা করে।

(৫৪) সংকীর্ণ অর্থে জন প্রশাসন বলতে কী বোঝায়?

উ) সংকীর্ণ অর্থে জন প্রশাসন বলতে সেই কাজকে বোঝায় যা সরকারের শুধু শাসন বিভাগীয় কাজকর্মের সঙ্গে জড়িত।

(৫৫) নাইগ্রো (F.A. Nigro) জন প্রশাসনকে কীভাবে সংজ্ঞায়িত করেছেন?

উ) নাইগ্রোর মতে জন প্রশাসন হল সরকারি কার্যালয়ের ~~সমন্বয়ী~~ এমন একটি সহযোগিতামূলক যৌথ প্রয়াস, যা তিনটি বিভাগের আওতা সমস্যার উপর গুরুত্ব আরোপ করলে সমাজ সেবামূলক কার্য নিষ্পন্ন হয়ে থাকে ও এর গোষ্ঠীর মধ্যে নিয়ামক পরিস্থিতির সৃষ্টি রাখে। তিনি জনপ্রশাসনকে রাজনৈতিক প্রক্রিয়ার একটি অংশ বলে উল্লেখ করেছেন।

(৫৬) জন প্রশাসনের অন্তরঙ্গ যে কোন চারটি সংজ্ঞার উল্লেখ কর।

উ) জন প্রশাসনের অন্তরঙ্গ চারটি সংজ্ঞা হল নিম্নরূপ:-

(i) হুইটমান কোলটমেজ (ii) ডাক ও ওয়ার (iii) আগ্নি নির্বাপক ~~প্রতিষ্ঠান~~ সংঘ (iv) বিদ্যুৎ সরবরাহ প্রতিষ্ঠান।

(৫৭) জন প্রশাসন ও বেসরকারি প্রশাসনের যে কোন ৩টি সাদৃশ্য দেখাও?

উ) (i) উভয় ক্ষেত্রেই পরিকল্পনা, বাজেট প্রণয়ন, কর্মী নিয়োগ, সংগঠন, নির্দেশ দান প্রভৃতির প্রয়োজন হয়।

(ii) উভয়ক্ষেত্রে কতকগুলি সাধারণ নিয়ম নীতি মেনে চলতে হয়।

(iii) উভয় প্রশাসনই ক্রমোচ্চ স্তরবিন্যস্ত।

(৫৮) POSDCORB - এর পূর্ণরূপ কথাটি কী?

উ) P → Planing (পরিকল্পনা)
O → Organaization (সংগঠন)
S — Staffing (কর্মী নিয়োগ)
D — Directing (নির্দেশ দান)
CO — Co-ordinating (সমন্বয় সাধন)
R — Reporting (সংবাদ প্রদান)
B — Bugeting (বাজেট প্রণয়ন)

(৫৯) কে, কোন বইয়ে বলেছেন "কর্মচারী ও কর্মী/শ্রমিকের দ্বন্দ্ব বিলোপিত হিসাব জাল জোচ্চুরি ও ভুল বোঝাবুঝির কারণ?

উ) নাইগ্রো ~~কোলনাইগ্রো~~ তার "Modern public Admin stration" নামক গ্রন্থে বলেছেন।

Scanned with CamScanner

(60) আমলাতন্ত্র বলতে কী বোঝ?

উ) ব্যাপক অর্থে আমলাতন্ত্র হল "টেকনিক্যাল ব্যবস্থা"। সংকীর্ণ অর্থে আমলাতন্ত্র হল বলতে বিভিন্ন দপ্তরের মাধ্যমে শাসন কার্য পরিচালনাকে বোঝায়। পার্সনসের মতে, ~~আমলাতন্ত্র হল~~ আমলাতন্ত্র বলতে সেই আমলব্যবস্থাকে বোঝায় যেখানে কাজকর্ম বিভিন্ন দপ্তরের মাধ্যমে সম্পাদিত হয়।

(61) আমলাতন্ত্রের ছটি মূল কাজ উল্লেখ কর?

উ) আমলাতন্ত্রের প্রধান কাজগুলি হল —

i) সরকারি নীতি কেন্দ্রে চলা, অর্থাৎ সংস্থা কর্তৃক নির্ধারিত আইন, ~~[illegible]~~ কার্যকর করা বা বলবৎ করা।

ii) বিভিন্ন বিষয়ে তথ্য ও সংবাদ সরবরাহ করে নীতি নির্ধারণে শাসকের সাহায্য করা ইত্যাদি।

(62) আমলাতন্ত্রের যে কোন তিনটি বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কর?

উ) আমলাতন্ত্রের বৈশিষ্ট্যগুলি হল —

i) পদের স্থায়িত্ব আমলাতন্ত্রের প্রধান বৈশিষ্ট্য।

ii) লোক চক্ষুর অন্তরালে রাজনীতি নিরপেক্ষ প্রশাসনিক কার্য সম্পাদন করা।

iii) সাংবিধানিক সমস্যা উপেক্ষা করে লিখিত নিয়মের উপর অত্যধিক গুরুত্ব দেওয়া।

(63) আমলাতন্ত্রের ত্রুটিগুলি উল্লেখ কর?

উ) লাল ফিতার বন্ধন, রাজনীতি নিরপেক্ষতা, সাঙ্গিকতা, হৃদয়হীনতা, কর্তব্যে অবহেলা, দুর্নীতি পরায়ণতা, জন স্বার্থের প্রতি উপেক্ষা, নীচু স্তরের, দপ্তর শ্রেষ্ঠ আনুগত্য ইত্যাদি।

(64) মাক্স ওয়েবারের প্রদত্ত আদর্শ ধরন (ideal type) আমলাতন্ত্রের বৈশিষ্ট্যগুলি উল্লেখ কর?

উ) (i) আমলারা বৈধ্যমূলক ক্ষমতার দায়িত্ব পালন করেন

(ii) তারা কাজের নিয়ম-নীতি মেনে চলেন।

(iii) আমলারা রাজনীতি নিরপেক্ষভাবে কাজ করেন।

(iv) আমলারা তাদের কাজে কৃতিত্বপূর্ণ পদ্ধতি অনুসরণ করেন।

(65) আমলাতন্ত্র সম্পর্কে মার্কসীয় ধারণাটি ব্যক্ত কর?

উ) মার্কসবাদী অনুসারে আমলাতন্ত্র হল শাসকশ্রেণীর স্বার্থ-রক্ষায় রাষ্ট্রের একটি যন্ত্র মাত্র। মার্কসরা আরও বলেন, আমলা-তন্ত্র একটি বৃত্ত রচনা করে যার হাত থেকে রেহাই নেই। আমলারা একে একটি অলিখিত অকথ্য গোষ্ঠী (secret society) বলেছেন। মার্ক্স বলেছেন শাসকশ্রেণী সমাজের সার্বভৌমিক পর্যায়ে আমলারা থাকলে কিন্তু উদ্যান্ত পর্যায়ে বিলুপ্ত হয়।

(66) বর্তমানে পশ্চিমবঙ্গীয় রাষ্ট্রকৃত্যক এর পরীক্ষা ব্যবস্থাকে কটি পর্যায়ে ভাগ করা যায় এবং কী কী?

উ) 2টি পর্যায়ে ভাগ করা যায় যথা — (i) প্রাথমিক পর্যায়ে প্রাথমিক পরীক্ষা এবং (ii) দ্বিতীয় পর্যায়ে মূল পরীক্ষা।

Scanned with CamScanner

(৫৩) আই. এ. এস (I.A.S) বা আই. পি. এস (IPS) পদে প্রার্থীদের কী কী যোগ্যতা থাকতে হয়?

উঃ i) ভারতীয় নাগরিক হতে হবে।

ii) ২১ — ৩০ বছর বয়সের মধ্যে হতে হবে। তবে তপশিলী জাতি ও উপজাতিদের বয়সে ৫ বছর শিথিল যোগ্য।

iii) যে কোন স্বীকৃত বিশ্ববিদ্যালয় থেকে স্নাতক হতে হবে।

(৫৪) কেন্দ্রীয় ও সর্বভারতীয় রাষ্ট্র কর্তৃপক্ষদের প্রশিক্ষণের জন্য প্রতিষ্ঠিত ভারতের কয়টি উল্লেখযোগ্য প্রশিক্ষণ কেন্দ্রের নাম কর?

উঃ

12846